

Gemeenteraad van Nijkerk
Postbus 1000
3860 BA NIJKERK

Uw brief van		Ons kenmerk	96254
Uw kenmerk		Bijlage	
Datum	18 november 2019	Behandeld door	L. Janssen
Onderwerp	Strategiedocument Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB)	Team	Vakspecialisten

Geachte heer/mevrouw,

Met deze brief willen wij u informeren over het Programma Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB).

Het Strategiedocument 'Samen slimmer, sneller en efficiënter aan de slag met VAB' is een resultaat van het project Ambitiedocument uit het Programma VAB (2017-2019) van de Regio's FoodValley en Amersfoort.

Korte Samenvatting

De Regio's FoodValley en Amersfoort hebben in 2017 een gezamenlijk Programma VAB vastgesteld. Het doel hierachter is het behouden en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied, mede om economische en sociale vitaliteit van dit gebied te bevorderen. Leegstand van agrarische bebouwing geeft een rommelig aanzien en bevordert het risico op illegaal gebruik (met name ondermijning). Indien de VAB-opgave goed wordt opgepakt, kunnen ook andere functies zoals wonen, recreatie, energieopwekking en nieuwe economische ontwikkelingen een goede plek krijgen in dit buitengebied.

Het programma is gefinancierd door beide provincies (Utrecht en Gelderland; totaal 2/3 van de kosten) en de gemeenten uit de regio's (1/3 van de kosten). Er zijn in het afgelopen jaar diverse bijeenkomsten georganiseerd, een VAB-loket opgezet en een coördinatie-werkgroep in Regio FoodValley opgericht. Door de veranderende ambities (maar zeker niet minder ambities) en voortschrijdend inzicht, is het 'ambitiedocument' wat toen opgesteld is nu aangepast in een 'strategiedocument'. Beide regiobesturen hebben vervolgens ingestemd met dit strategiedocument. Kortweg komt het neer op een versnelde aanpak van de VAB-opgaven door meer en efficiënter samenwerken.

Het strategie-document beschrijft 4 uitvoeringssporen:

1. Integrale gebiedsaanpak en verbrede samenwerking.
2. Experimenteren en innoveren.
3. Data gedreven werken.
4. Bewustwording en ondersteuning.

Met het huidige budget kunnen wij de kosten tot 2020 dekken. Voor aanvullend budget voor de jaren 2020-2021 zal in de kaderbrief 2020-2024 en in de begroting van Regio FoodValley een voorstel worden gedaan voor dit vervolg van de financiering door gemeenten. Dit alles is nodig om tot een effectievere en integrale aanpak van de VAB-opgave te komen en te voorkomen dat er een stuwmeer van 'probleem-locaties' ontstaat. Hiermee hopen wij ook de ruimtelijke en economische vitaliteit van het landelijk gebied te versterken.

Hiervoor is een (boven-)regionale samenwerking meer dan wenselijk. Voor verdere informatie volgt hieronder de regionale toelichting op dit 'strategiedocument VAB'.

Voorgeschiedenis - proces

In 2017 is het Programma VAB 2017-2019 vastgesteld door de Regio's FoodValley (22 juni 2017) en Amersfoort. Met het gezamenlijke VAB-programma dat gestart is in 2017 willen de Regio's bijdragen aan het behouden en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in een leefbaar, sociaal en economisch vitaal landelijk gebied. Leegstand van agrarische opstallen leidt tot verpaupering en geeft risico op illegaal gebruik en ondermijning. VAB vormt echter niet alleen een bedreiging. Indien goed aangepakt vormt de VAB-opgave ook een kans om andere functies als bijvoorbeeld wonen, recreatie, energieopwekking en nieuwe economische ontwikkelingen een plek te geven in het buitengebied. De uitvoering van het programma wordt gefinancierd uit bijdragen van de gemeenten en subsidies van de provincies Gelderland en Utrecht. De afgelopen periode is een aantal van die projecten gestart, waaronder het uitvoeren van experimenten, de lobby voor het aanpassen van het fiscale regime en het organiseren van kennisbijeenkomsten en de coördinatiegroep in de Regio FoodValley. Voor het project 'Circulair Bouwen' is een publiek-privaat samenwerkingsverband gerealiseerd en een plan van aanpak opgesteld. Voor de uitvoering daarvan is een POP3 Innovatiesubsidie aangevraagd. Daarnaast is de kwantitatieve opgave in beeld gebracht en in Utrecht is een verkenning en pilot voor het VAB-loket gestart.

Daarnaast is in het programma VAB het project opgenomen om te komen tot een gezamenlijk 'Ambitiedocument'. Gaandeweg is ons gebleken dat het in beide Regio's aan ambities niet ontbreekt. Kennis werd uitgewisseld, het gesprek over de aanpak en samenwerking kwam op gang maar wij bleken vaak niet in staat om tot een versnelling en intensivering van de aanpak te komen. Dit is ook aangegeven door de stuurgroep VAB en kwam duidelijk naar voren tijdens de gehouden Expertmeeting (Leusden, 13 maart 2019) met betrokken organisaties en overheden. Het 'ambitiedocument' is daarom aangepast naar een 'strategiedocument'. In de plaats van ambities en uitgangspunten zijn effectieve strategische koersen benoemd voor versnelling van de opgave, slimmere samenwerking en efficiëntere aanpak.

Met dit Strategiedocument is het Programma VAB 2017-2019 aangepast, aangescherpt en voor een zorgvuldige uitvoering is de periode voor het programma ook verlengd tot 2021. Daarnaast is op basis van de vernieuwde strategische koers het Projectenboek 2017-2019 aangepast naar het vernieuwde Projectenprogramma.

De Stuurgroep VAB heeft in mei 2019 ingestemd met het Strategiedocument en het Projectenprogramma voor de periode 2019-2021 (bijlage). De beide Regiobesturen hebben ingestemd met het document. Daarbij is afgesproken dat de colleges de gemeenteraden hierover informeren.

Strategiedocument

Het strategiedocument beschrijft de volgende drie programmadoelen voor de gezamenlijke aanpak van VAB:

1. Een versnelling teweegbrengen in de aanpak van VAB opgaven, omdat het tempo waarin vrijkomende bebouwing herbestemd/gesloopt wordt, omhoog moet en kan.
2. Slimmere samenwerking tussen de betrokken gebiedspartners door VAB meer te koppelen aan andere opgaven in het landelijk gebied (via omgevingsvisies, Manifest van Salentein, Regiodeal etc.), door externe partijen meer te verbinden met ons VAB-programma, door meer gebruik te maken van beschikbare data en elkaars kennis en kunde en door gerichte lobby rondom knelpunten, waarvan de oplossingen buiten ons bereik liggen (zoals fiscaliteit).
3. Efficiënter werken, zodat wij met de inzet van de beschikbare mensen en middelen meer resultaten behalen en de doorlooptijden van sloop en herontwikkeling kunnen bekorten.

In het strategiedocument zijn de programmadoelen langs vier programmasporen, zoals hieronder aangegeven, uitgewerkt in activiteiten en interventies.

Het strategiedocument beschrijft vier uitvoeringssporen:

- In spoor 1 '**Integrale gebiedsaanpak en verbrede samenwerking**' leggen wij in beleid en praktijk koppelingen met gebiedsopgaven op het gebied van criminaliteit, circulaire landbouw, energietransitie, asbestsanering, ontwikkeling van de agrofoodsector, woningbouw en niet-agrarische bedrijvigheid.
- In spoor 2 '**Experimenteren en innoveren**' ontwikkelen wij nieuwe instrumenten en werkwijzen om tot versnelling van de VAB aanpak te komen. Dat doen wij bijvoorbeeld door het uitvoeren van praktijkexperimenten en het delen van leerervaringen.
- Doel van spoor 3 '**Datagedreven werken**' is overheden, agrariërs, ontwikkelaars/initiatiefnemers, intermediairs en omwonenden te voorzien van gegevens, kennis en informatie over VAB en daarmee tot doelgerichte en efficiënte interventies te komen.
- In spoor 4 '**Bewustwording en ondersteuning**' draait het om het bewust maken van potentiële VAB-eigenaren van de noodzaak om tijdig te anticiperen op functieverandering of de beëindiging van hun bedrijf. Wij informeren agrariërs over de mogelijkheden op het gebied van sloop en herbestemming op de eigen of een andere locatie. Doel is ook om agrariërs te helpen bij het onderzoeken van de bedrijfsmogelijkheden en het bepalen van de gewenste richting.

De nadruk ligt daarbij zo veel mogelijk op feitelijke uitvoering en voorzieningen die daar direct bij kunnen helpen. Een goede afstemming van lokale en provinciale beleidskaders en gebiedsgerichte ontwikkeling blijft echter ook belangrijk. Zo zijn er in de Regio's verschillende ontwikkelingen die zich richten op de agrofoodsector en het landelijk gebied, en die een nauwe samenhang en/of overlap kennen met het VAB-programma, zoals:

- Uitwerking Manifest van Salentein.
- Regiodeal FoodValley.
- Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Regio FoodValley/Veluwe.
- Initiatieven data-aanpak o.a. bij de gemeenten Ede en Barneveld en de Provincie Utrecht.

Projectenprogramma

In 2017 is een projectenprogramma vastgesteld bestaande uit 16 projecten.

Het Strategiedocument en de resultaten uit de Expertmeeting dit voorjaar gaven aanleiding tot aanscherping van het projectenprogramma en aanpassing van het bestaande projectenboek (met 16

projecten) tot een meer hanteerbare aanpak in vier uitvoeringssporen en een beperkter aantal (10) projecten. Daarbij worden de in de subsidieaanvragen aan provincies Gelderland en Utrecht opgenomen prestaties zo veel als mogelijk overgenomen, maar wordt een meer resultaatgerichte aanpak en uitvoering gepresenteerd. In de projectbeschrijvingen is aangegeven welke resultaten nog gerealiseerd kunnen worden met de beschikbaar gestelde middelen uit de programmaperiode 2017-2019. Met de provincies wordt de aanpassing in het kader van de subsidieverlening besproken.

Financieel

Het Programma VAB 2017-2019 en bijbehorende Projectenboek heeft een programmbudget van € 314.682,-. Dit is voor 66% gefinancierd door middel van subsidies van de provincies Utrecht en Gelderland en voor 34% door bijdragen van de gemeenten in de Regio's FoodValley en Amersfoort. Met de aanpassing van het Programma naar het Strategiedocument, het bijbehorende Projectenprogramma en de verlenging van de periode tot en met 2021, kunnen de kosten niet meer worden gedekt met het bestaande budget. Met het huidige budget van € 314.682,- kunnen wij de kosten voor projecten en de organisatie tot begin 2020 dekken.

Het totaal benodigde budget voor 2020-2021 zal daarom worden opgenomen in de Kaderbrief 2021-2024 en Begroting Regio FoodValley, met een voorstel voor de vervolffinanciering door gemeenten. Aangezien over de extra benodigde financiering voor 2020 pas bij de begrotingen van de regio's en gemeenten eind 2020 kunnen worden toegekend bestaat het risico op een vertraging in de uitvoering van de projecten.

In het strategiedocument is aangegeven dat een effectieve en integrale aanpak van de VAB-opgave nodig is om te voorkomen dat een stuwmeer aan 'probleemlocaties' ontstaat en om ruimtelijke kwaliteit en economische vitaliteit van het platteland te behouden. Er wordt geconstateerd dat daarvoor een (boven-)regionale samenwerking noodzakelijk is. De geformuleerde uitvoeringsstrategie en het aangescherpte projectenprogramma hoopt een bijdrage te leveren aan de aanpak van vrijkomende Agrarische Bebouwing voor de gemeenten.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,

De secretaris,

Mevrouw drs. R.C.B. de Jong

De burgemeester,

de heer mr. drs. G.D. Renkema